

NY BOK: ARTSMANGFOLD I SKOG – SE BAKSIDEN

GREVLINGEN

MEDLEMSBLAD | NATURVERNFORBUNDET I OSLO OG AKERSHUS (NOA) | NUMMER 2 | 2022 | 41. ÅRGANG

Hovedtema:

MILJØVERNDEPARTEMENTET 50 ÅR

Naturvernforbundet
i Oslo og Akershus

AKTIVITETSKALENDER

Se NOAs hjemmeside og facebook-side for nærmere informasjon om arrangementene.

SMÅK PÅ NATUREN

DATO: 1. JUNI | TID: KL. 18.00 – 20.00

STED: VOLLEN I ASKER

For alle som er interessert i å lære om spiselige planter i naturen.

SMÅK PÅ NATUREN

DATO: 7. JUNI | TID: KL. 18.00 – 20.00

STED: LØRENSKOG

For alle som er interessert i å lære om spiselige planter i naturen.

SMÅK PÅ NATUREN

DATO: 8. JUNI | TID: KL. 11.00 – 13.00

STED: TØYEN

For alle som er interessert i å lære om spiselige planter i naturen.

FLERKULTURELL FRILUFTSFEST PÅ SOGNSVANN

DATO: 9. JUNI | TID: KL. 10.00 – 15.00

STED: SOGNSVANN

Smak på naturen og besøk i eventyrskogen.

VÅRONN PÅ FRØNSVOLLEN

DATO OG TID: 11. JUNI KL. 12.00. 12. JUNI KL. 15.00.

STED: FRØNSVOLLEN

Forsommerens viktigste og hyggeligste Frønsvollenshelg med arbeid i kjøkkenhagen. Også oppgaver som gir mulighet for bruk av diverse verktøy. Vel møtt til gamle og nye! Det blir fellesmiddag lørdag ca. klokken 19, og mulighet for overnatting. Meld fra til fv@noa.no om du ønsker middag eller vil overnatte.

GENERASJONSLEKENE PÅ VINDEREN

DATO: 11. JUNI | TID: KL. 11.00 – 15.00

STED: RIS SKOLE

Naturvernforbundet i Oslo Vest stiller med fuglekasseverksted på generasjonslekene på Ris skole. Arrangementet er åpent.

JUBILEUMSTUR TIL KARLSHAUGEN NATURRESERVAT

DATO: 12. JUNI | TID: 9.30 – 17.00

STED: OPPMØTE: NITTEDAL STASJON

Hvorfor er vern viktig for forskning? NOA feirer Karlshaugen naturreservat sitt 100 års-jubileum med en informativ omvisning av Per Holm Nygaard som er forsker ved NIBIO. Mer informasjon på www.noa.no. Påmelding til: siri@noa.no. Maks 20 deltakere for å begrense slitasje i reservatet.

VÅRPUST

DATO: 14. JUNI | TID: KL. 11.00 – 14.00

STED: BYGDØY SJØBAD

Tirsdag 14. juni inviterer NOA og Kongsgården på Bygdøy til lunsj i det fri. Det blir mat, bål og naturmeditasjon. Påmelding til: maria@noa.no innen mandag 13. juni. Maks 12 deltakere.

GREVLINGEN

Medlemsblad
Naturvernforbundet
i Oslo og Akershus (NOA)
Sognsveien 231
0863 Oslo

Telefon 22 38 35 20
noa@noa.no, www.noa.no
Bankgiro 1280.05.02347

Redaktør:
Ingunn Lund-Vang
918 17 453
lundvangingunn@gmail.com

Forsidebildet: Vern av juvelene Spålen-Katnosa (bildet) og Oppkuven-Smedalen naturreservater i Nordmarka ble kjempet fram med god støtte fra Miljøverndepartementet. Foto: GA/NOA.

© Naturvernforbundet i Oslo og Akershus 2022.
All tekst i artiklene kan fritt gjengis med referanse til Naturvernforbundet i Oslo og Akershus' kvartalsskrift Grevlingen, årgang, nummer, artikkelforfatter og artikkel. Fotografiene skal kun kunne gjengis etter innhentet tillatelse av fotograf og Grevlingens redaksjon.

ISSN 0803-6357

BLI MEDLEM
GI NATUREN EN STEMME

MEDLEMSKONTINGENT:
Hovedmedlem: 390,-
Familiemedlem: 450,-
Student: 200,-
Førsteårskontingent for student: 50,-
Pensjonist: 200,-

Kontoret på Søndre Sandås ved Sognsvann er åpent mandag, tirsdag og torsdag, kl. 10–14.

Grevlingen er miljøvennlig produsert og derfor svanemerket.

Trykk: itGrafisk
Opplag: 8.900

LEDER

I år feirer Klima- og miljødepartementet 50 år. Verdens første miljøverndepartement ble opprettet i 1972 i landet vårt! Underveis har order vern forsvunnet ut av navnet og blitt erstattet med ordet «klima». Hvordan har det gått med naturvernet? Grevlingen har, takket være gode bidragsytere, tatt for oss historien til Klima- og miljødepartementet, med en kritisk belysning av departementets og naturforvaltningens utvikling gjennom tiden.

Gjermund Andersen forteller i sin sak om visjonen for Miljøverndepartementet den gangen det ble opprettet, og hvordan det har gått i virkeligheten. Hans Christian Bugge har satt søkelyset på rettsutviklingen i saken «Miljøverndepartementet 50 år: et blikk på rettsutviklingen». Terje Kroen tar oss med gjennom utviklingen på innsiden av forvaltningen i saken «En festning uten kanoner». Sigmund Hågvær skriver at vi må ha respekt for naturens grunnleggende verdi og vår felles naturarv, i saken «Men norsk natur er fortsatt truet».

Østensjøområdet med naturperlen Østensjøvannet, er blant hovedstadens viktigste områder for både biologisk mangfold og friluftsliv. Området som inneholder en lang rekke rødlistearter, trues av utbyggingsplaner. Stor takk til Amund Kveim og Finn A. Gulbrandsen i Østensjøvannets venner for informativ og viktig artikkel til Grevlingen!

Bli gjerne med på et av NOAs arrangementer i sommerhalvåret. Vi kan by på både avstressende Vårpust på Bygdøy sjøbad i juni, og Smak på naturen-turer hvor du lærer om spiselige ville planter. Naturens matkammer er gratis og sunt. En av våre tryggeste ville planter som du kan plukke og spise er brennesle. Stornesle eller brennesle har vokst i Norge siden den siste istiden. Mange ser på brennesle som et ugress i hagen, men det er helse i hvert blad. Brennesle vokser naturlig i næ-

ringsrik skog, beitemarker og i veikanter. I dette nummeret av naturen får du oppskrift på smakfull brenneslesuppe som med det rette tilbehøret blir til festmat.

NOA vil rette en stor takk til bidragsyterne i denne utgaven av Grevlingen! Vi vil også gratulere Gjermund Andersen og Bjørn Faafeng som på årsmøtet ble utnevnt til æresmedlemmer i NOA for sin mangeårige innsats for naturvernet i NOA-sammenheng!

Ingunn Lund-Vang, redaktør

ARTIKLENE I DENNE UTGAVEN AV GREVLINGEN

- Miljøverndepartementet 50 år
– Fra visjon til trist virkelighet
- Miljøverndepartementet 50 år
– Et blikk på rettsutviklingen
- En festning uten kanoner
- Miljøverndepartementet 50 år
– Men norsk natur er fortsatt truet
- Den internasjonale myrddagen 2. juni
– et lite skoleprosjekt
- Bokomtale
- Østensjøområdet miljøpark og
Borgerudveien 15
- Dikt
- Gjermund Andersen og Bjørn Faafeng
utnevnt til æresmedlemmer
- Mat fra naturen
– Velsmakende brennesle
- Skadebever
- Stubbesitter
- NY bok – Artsmangfold i skog

”Jeg kan den urbane verden nå, men jeg synes det er utrolig deilig å gå inn i siste rest av det som er naturlig.”

Artist Mari Boine

TELEFONEN VÅR ER BETJENT MANDAG, TIRSDAG OG TORSDAG FRA KL 10.00 TIL KL 14.00.

MILJØVERNDEPARTEMENTET 50 ÅR FRA VISJON TIL TRIST VIRKELIGHET

FN roper ALARM! KODE RØD! Forskere og naturvernere har gjort det lenge. Naturen er i ferd med å kollapse. Og uten fungerende natur, makter vi ikke klimamålene. «Alle» snakker om utfordringene, og det står ikke på visjoner, men i praksis er det «business as usual»; fortsatt vekst i kjøpekraft og velstand. Naturkrisen framstår tydelig for alle som ønsker å se. Til tross for noen naturvernere – det er som regel naturen som taper i dragkampene om arealene. Den vesle spiren til en ny og målrettet naturforvaltning som vokste fram på slutten av 1960- og begynnelsen av 1970-åra, og som resulterte i opp-

rettelsen av Miljøverndepartementet i 1972, vokste opp i trengselen fra næringsinteresser og ble raskt svekket – uten makt og myndighet – og er i nesten enhver sammenheng som angår natur- og arealforvaltning underlagt andre krefter.

Alarmklokkene har egentlig ringt i hele departementets 50-årige levetid. Et ektefødt barn av den forrige grønne bølgen, med økofilosofi, aksjonisme og sjølberging som de nærmeste omgivelsene på fødestua, inspirert av bøker som «The silent spring», «Limits to growth» og «Økologi, samfunn og livsstil».

Visjonene for det ennå ufødte departementet kom fra Ressursutvalget som ble nedsatt av Per Borten, ledet av Trygve Haugeland, og som la fram sin innstilling i 1972, samme år som MD ble opprettet. Den ambisiøse tanken var at departementet skulle være et «naturens finansdepartement» overordnet fagdepartementene, og med en slags vetorett mot naturbruk ut over naturens tålegrenser¹. Slik gikk det ikke, og fortsatt er det økonomisk vekst og næringsutvikling som gjelder, nå kalt «grønn omstilling» i beste orwelske tradisjon.

Den viktigste trusselen mot norsk natur er arealbruken. Vulgære hyttefelt som eter seg inn over alt. 2/3 av alle vassdrag regulert. Mindre enn 1/5 igjen av noenlunde naturlig skog – det meste i fjellskogen. Skog- og landbruk basert på monokultur og manglende naturtilpassing. Nedbygging av matjord. Dette, og den øvrige naturbruken, er hoveddriverne for naturtapet, og burde vært en selvfølgelig ansvarsoppgave for Klima- og miljødepartementet (KLD), som det nå heter. Men forvaltningen av arealene og av naturverdiene er tillagt kommunene og andre departementer. Det alvorligste anslaget mot KLDs mulighet til å styre utviklingen sto Solbergregjeringen for, da de umiddelbart etter regjeringsskiftet i 2013 tok arealplanleggingen fra KLD og overførte til Kommunaldepartementet, la strenge føringer for statlige organers mulighet til å stan-

Trygve Haugeland ledet Ressursutvalget 1968-1971, som førte frem til opprettelsen av Miljøverndepartementet i 1972. Foto: Stortinget

¹ Grevlingen vil komme tilbake til en nærmere framstilling av Ressursutvalgets meget forutseende analyse i et kommende nummer – ført i pennen av Jon Bojer Godal, som var sekretær for utvalget i sluttfasen.

se inngrep som er i strid med nasjonale interesser gjennom «innsigelser», og overført enda mer makt til kommunene – i sum en sikker oppskrift på økt naturtap.

Som naturvernere opplever vi til stadighet at naturforvaltningen på ingen måter er tilpasset utfordringene med tap av arter, tap av leveområder eller bevaring av landskap. Så ille er det, at vi ikke engang vet hvor naturverdiene finnes. I forvaltningen av skogen er ansvaret for naturregistreringene overlatt til næringen, som selvsagt ikke er interessert i å finne noe som hindrer hogst. Tilsvarende med utbyggere av småkraftverk. Manglende eller svært mangelfulle registreringer av naturverdiene gjør at store verdier går tapt. Begreper som «kunnskapsbasert naturforvaltning» hører dessverre fortsatt best hjemme i festtalene. Også dette burde ha vært en prioritert oppgave i departementet, men er ikke kommet i orden – 50 års virke til tross.

I vårt område – Marka:

Etter en topp-prioritering i departementets første år – og med forslaget til flerbruksplan og Markalov fra 1976 som toppunkt – har ansvaret for forvaltningen av Markas natur- og opplevelsesverdier sakte men sikkert blitt overført til kommunene og skognæringen. Selv om vi har kjempet fram mye vern, godt støttet av departementet – særlig i siste halvdel av 90-åra med Spålen-Katnosa og Oppkuven-Smeddalen som juvelene i kronen, har mye gått tapt underveis. Markaloven (2009) kunne ha ført noe av makta tilbake til KLD, men heller ikke denne gangen lykkes det å sette friluftsliv og naturvern i høysetet – i praksis.

Fjorden:

Til tross for rikspolitiske retningslinjer som skulle forhindre bygging i 100-metersbeltet mot sjøen har det poppet opp tusenvis av hytter innenfor dette beltet langs Oslofjorden. Styringen gikk tapt gjennom utvikling av en dispensasjonsordning som ga kommunene styringen. Og kommunenes interesser består i maksimal aktivitet, ikke i å stanse aktivitet. I Oslo er det ikke mange centimeterne fri, naturlig strandlinje per innbygger igjen, en del bedre er det i Akershus. Og fjordens tilstand skriker på tiltak på områder som burde tilligge KLD, men som i større eller mindre grad styres av andre.

Byen og tettstedene:

Selv om all utbyggingen og fortettingen ikke er KLDs «skyld», burde også en natur- og menneskevennlig byutvikling sortert under KLD. Men her er det utbyggerne som råder, uten for mye motstand fra kommunene, og med svært begrensede muligheter for styring fra KLDs side – særlig etter maktoverfø-

ringen til kommunaldepartementet. Menneskefiendtlig fortetting i byene, utesting av bebyggelse til naturområder rundt tettstedene. Nedbygging av urbane landbruksområder og grøntarealer. Heller ikke her har det stått på utredninger og fromme ønsker fra KLD, men med små muligheter til inngripen i konkrete saker.

Den norske naturforvaltningen er åpenbart for dårlig rustet til å møte natur- og klimautfordringene. Det er på tide å ta fram visjonene fra Miljøverndepartementets unnfangelse og tidlige barndom på nytt. Skal FNs alarmklokker stilne, trengs det en helt annen naturforvaltning enn dagens, og en kraftig opprustning av Klima- og miljødepartementet. Det overordnede ansvaret må plasseres i KLD, og departementet må utstyres med virkemidler som gjør det mulig å gjennomføre de radikale endringene som må til – dersom våre barn og barnebarn skal få gode liv – slik vi vel alle ønsker. Spørsmålet er om vi som befolkning er modne for konsekvensene av at naturens overlevelse får forrang framfor opprettholdelse av et fortsatt uansvarlig høyt økologisk fotavtrykk på vår felles planet.

Tine Sundtofts periode som miljøvernminister (2013-2015) ble innledet med at Solberg-regjeringen flyttet planavdelingen fra Miljøverndepartementet til Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Samtidig ble departementets navn endret til Klima- og miljødepartementet. Foto: Stortinget

Miljøverndepartementet 50 år: et blikk på rettsutviklingen

Den 4. februar 1972 la statsminister Trygve Bratteli fram proposisjon «om endring av bevilgningene på statsbudsjettet for terminen 1972 under kap. 22 Regjeringskontorene ...» Under denne høyst diffuse tittelen skjulte det seg intet mindre enn et forslag om å opprette et Miljøverndepartement. Det skulle ha som hovedoppgave «å arbeide for en best mulig balanse mellom utnyttning av våre ressurser for økonomisk vekst, og vern om naturressursene til beste for menneskelig trivsel og helse».

Proposisjonen var et nokså kortfattet dokument, men grunnlaget for forslaget var usedvanlig solid. Som vedlegg til proposisjonen lå «Innstilling nr. 2 fra Ressursutvalget», en 260-siders utredning om Norges naturressurser og om «forvaltning og lovgivning vedrørende naturressursene». Flertallet i utvalget (som i tråd med datiden besto av 13 menn) foreslo å opprette et eget «Naturressursdepartement» med et samlet ansvar for forvaltningen av landets naturressurser.

Olav Gjærevoll, verdens første miljøvernminister, med kloden i hendene. Morgenbladet 25. mai 1972, intervju ved Trond A. Svensson. Tegnet av Ellen Auensen.

I proposisjonen om Miljøverndepartementet kan nok dette «samlete ansvaret» fremstå noe uklart. Men det er et sentralt punkt at den sektorovergripende planleggingen som var under utvikling med hjemmel i bygningsloven av 1965, skulle styrkes og være virkemiddelet for en «helhetlig» forvaltning av naturressursene. Ansvaret for planleggingen ble flyttet fra Kommunaldepartementet til Miljøverndepartementet. Som det står i proposisjonen: «Det vil ... ikke være grunnlag for et handlekraftig Miljøverndepartement med mindre det sentraladministrative ansvaret for planleggingen etter bygningsloven legges til departementet». Samtidig varsles et omfattende lovgivningsarbeid både med «en bedret samordnet planleggingslovgivning» og natur- og miljøvernlovgivningen. Saken gikk gjennom Stortinget uten stor debatt, og 8. mai 1972 kl. 08.00 startet Miljøverndepartementet sin virksomhet med Olav Gjærevoll som miljøvernminister.

I 1972 var det rettslige bildet på departementets saksområde ganske oversiktlig: Foruten friluftslowsloven fra 1957 og bygningsloven hadde man naturvernloven og lov om vern mot vannforurensning – begge relativt enkle rammelover vedtatt i 1970 – samt en liten håndfull paragrafer om Røykskadekonsesjon og luftforurensning i granneloven. En egen lov om olje(søl)skader lå i et annet departement, men ble overført til Miljøverndepartementet nokså raskt. Internasjonal miljørett var nærmest ikke-eksisterende. Det forelå en konvensjon om oljesøl fra skipsfart, innført i hast etter katastrofen da oljetankskipet Torrey Canyon forliste utenfor Cornwall i England i 1967. En konvensjon med forbud mot dumping av avfall i Nordsjøen – «Oslo-konvensjonen» - var nettopp fremforhandlet i Oslo etter norsk initiativ. (Sentralt i dette sto for øvrig byråsjef Erik Lykke i UD, som gikk over til å bli ekspedisjonssjef i Miljøverndepartementet. Han ble en drivkraft i det internasjonale miljøvernarbeidet de neste 20 årene.)

Utviklingen av lovgivningen var altså en sentral oppgave for det nye departementet. På planleggingsområdet ble det straks satt i gang en meget omfattende utredning. Koplingen mellom plan-systemet og sektorlovgivningen var et hovedtema. Etter flere års utredning og proposisjonsarbeid ble

Lov om lokal og regional planlegging (Planleggingsloven) lagt frem av Arbeiderpartiregjeringen i 1981 og vedtatt med knapt flertall i Stortinget. Men det første den nye Høyre-regjeringen gjorde etter regjeringsskiftet i 1981 var å oppheve hele loven. I 1985 så en revidert plan- og bygningslov dagens lys, som igjen ble erstattet av dagens lov fra 2008. Dette mer eller mindre kontinuerlige lovarbeidet var en sentral oppgave for Planavdelingen i departementet. Ambisjonen var hele tiden å få et system som kunne sikre det som var et kjernepunkt allerede i Ressursutvalgets utredning nr. 2: En samlet og helhetlig forvaltning av landets areal- og naturressurser. I flere omganger ble det gjort forsøk på å styrke plansystemets sektorovergripende rolle, ikke minst i arbeidet med 2008-loven. Vi kom et stykke på vei. Men sektormyndighetene har gjennomgående – om enn i noe varierende grad – vært lite interessert i å «bli samordnet» av et Miljøverndepartement, for å si det forsiktig. Og det har manglet vilje på høyt politisk nivå til å gi departementet en så sterk rolle som dette ville kreve. En fragmentert lovgivning om ressursforvaltning er stort sett videreført, forvaltet av de enkelte departementer ut fra egne mål. Og med overføringen av ansvaret for denne planleggingen til Kommunaldepartementet i 2014 ble visjonen om Miljøverndepartementet som et samordnende «naturressursdepartement» gravlagt for godt.

Systemet for utredning av miljøkonsekvenser av planer og tiltak er på linje med dette. Rammebestemmelser om dette kom inn i plan- og bygningsloven i 1989. Disse måtte raskt skjerpes og presiseres da vi i 1992 fikk EØS-avtalen, og EU-direktivet om dette skulle gjennomføres i norsk rett. Gjennomføringen er lagt til de respektive sektormyndigheter og kommuner, også rollen å godkjenne konsekvensutredningen. Miljøvernmyndighetene er en høringsinstans på linje med andre. Når vedkommende sektormyndighet eller kommune står bak eller ønsker tiltaket eller planen som utredningen gjelder, ligger det unektelig et element av at «bukken passer havresekken» i dette systemet.

Planlovgivningen var ikke det eneste lovarbeidet i det nye departementet. Det var store behov også på andre områder. I 1976 kom lov om produktkontroll etter mønster av Sveriges nye lov om helse- og miljøfarlige produkter. I 1978 fikk vi en helt ny lov om motorferdsel i utmark – som for øvrig gradvis er blitt uthulet og nå er under revisjon av et eget utvalg. Samtidig fikk vi en samlet kulturminnelov ved en forening av de tidligere lover om fornminner og bygningsfredning. Kulturminnefeltet var blitt flyttet over til Miljøverndepartementet kort etter starten.

Det store løftet var imidlertid ny forurensningslov som ble vedtatt i 1981. Dermed fikk vi én

Naturmangfoldloven hindrer ikke at en 4-felts motorvei kan legges gjennom fuglereservater med vernestatus ved Hamar og Lillehammer (illustrasjonsfoto), med miljømyndighetenes velsignelse. Illustrasjonsfoto: Nye Veier.

samlet lov for vann- og luftforurensning, avfall og beredskap mot oljesøl- og andre forurensningsulykker. I dette foregrep vi EF som først i 1996 vedtok «IPPC»-direktivet om integrert kontroll med forurensninger fra industri. Et kapittel om erstatningsansvar for forurensningsskader ble føyd til noen år senere. I 1981 fikk vi også en ny viltlov med nye prinsipper for viltforvaltning, som erstattet den tidligere jaktloven. Begge disse lovene har vist seg robuste og lever fortsatt. (Men nå er en ny viltlov under utredning, samtidig som hovedansvaret for feltet er ført tilbake til Landbruks- og matdepartementet ...). Også naturvernloven av 1970 levde lenge! Naturvernet fikk nytt lovgrunnlag først i 2009 med den omfattende og på mange måter ambisiøse naturmangfoldloven.

Også lovene om genmodifiserte organismer (1993), miljøvern på Svalbard (2001) og rett til miljøinformasjon (2003) er viktige elementer i dagens miljølovgivning. Det samme gjelder naturligvis også lovgivningen knyttet til klimaproblemet, i første rekke klimavotelloven (2004) og det siste skudd på stammen: klimaloven (2017).

Tilsynelatende har vi nå en god og dekkende miljølovgivning. Jeg sier «tilsynelatende» fordi lovgivningen kanskje fremstår noe bedre enn den viser seg å være ved nærmere analyse. Lovgivningen preges av vidt formulerte fullmaktsbestemmelser, som myndighetene kan velge å bruke – eller ikke å bruke. Mange viktige bestemmelser tillegger myndighetene en stor grad av skjønn i praktiseringen. Naturmangfoldloven har for eksempel gode og viktige mål og prinsipper for vern av vår natur. Men gjennomføringen er likevel overlatt vid skjønnsmyndighet, til dels også av andre myndigheter enn miljømyndighetene. Det står ikke noe sted i loven at staten eller kommunene har en rettslig plikt til å opprette nødvendige verneområder, eller unngå reduksjon i truede bestander. Loven hindrer ikke at en 4-felts motorvei kan legges gjennom fuglereservater med vernestatus ved Hamar og Lillehammer, med miljømyndighetenes velsignelse.

Det mangler altså lover som setter absolutte rettslige grenser. Den sentrale konsesjonsbestemmelsen i forurensningsloven § 11 sier at det ved vurdering av om tillatelse til forurensning skal gis, skal legges vekt på «de forurensningsmessige ulemper ved tiltaket sammenholdt med de fordeler og ulemper som tiltaket for øvrig vil medføre». Dermed åpner loven for at miljøvernmyndighetene for eksempel kan tillate deponering av 5 millioner tonn gruveslam i Førdefjorden hvert år i 50 år – og selv om Førdefjorden både er en nasjonal laksefjord og et viktig gytefelt for kysttorsk. Også andre enn miljøvernmyndighetene skal her ha et ord med i laget. Gjennomføringen er avhengig av politisk vilje.

Spissformulert kan det derfor hevdes at miljøretten er «mer politikk enn juss». Heller ikke innenfor forurensning og naturvern har Klima- og miljødepartementet en egentlig overordnet rolle.

De fleste saker som får virkninger for miljøet avgjøres ikke av miljømyndighetene i det hele tatt, men av sektormyndighetene ut fra deres mål og oppgaver og på grunnlag av deres lovgivning og kompetanse. De skal uansett utrede og legge vekt på miljøhensynet i tråd med «integrasjonsprinsippet». Men det er nå engang ikke miljøvern som er deres mandat, oppgave og kompetanse. Mye bestemmes også av kommunene. Staten kan ofte ha rettslige muligheter til å overprøve kommunale vedtak ut fra miljøhensyn, men det er som kjent et utbredt - og tverrpolitisk - ønske om stor grad av kommunalt selvstyre, som begrenser statens rolle i praksis.

I 1992 vedtok Stortinget miljøparagrafen i Grunnloven § 110b, nå § 112. Det er påfallende hvor lite interesse skiftende regjeringer – miljøvernministre inklusive – gjennom årene har vist for å virkeliggjøre denne og benytte den som argument for et sterkt miljøvern. Den oppgaven er det privatpersoner og miljøorganisasjoner som har tatt. Og med Høyesteretts tolkning av § 112 i klimasaken er den i hovedsak redusert til en «sikkerhetsventil» som bare kan spille en rolle ved grove miljøbrudd.

Med fullmaktslovgivning følger også det positive at et detaljert regelverk kan utvikles gjennom forskrifter. I løpet av de 50 år som er gått, har forskriftsverket med hjemmel i miljølovene bokstavelig talt eksplodert. Dette gjelder særlig på forurensnings-, kjemikalie- og avfallsfeltet. I sum presenterer forurensningsforskriften, avfallsforskriften, produktforskriften og REACH-forskriften et særdeles omfattende, komplisert og teknisk regelverk. Siden EØS-avtalen i 1992 er det aller meste av dette norsk gjennomføring av EF/EU-regler. Dette skjer dels ved «transformasjon» – ved at Norge innfører regler som er i samsvar med vedkommende direktiv, dels – og i økende grad – ved «inkorporasjon»: Forskriften sier ganske enkelt at vedkommende EU-forordning «gjelder som norsk lov» e.l. Dette har i hovedsak vært en positiv utvikling sett i et miljøperspektiv. Vi har måttet skjerpe og presisere våre regler på mange områder som tidligere var underlagt grader av skjønnsmyndighet. Problemet er at EU-regelverket er svært komplisert og i praksis tilgjengelig bare for eksperter på området. Man kan i dag ha sin fulle hyre med å holde oversikt og noenlunde tritt med utviklingen for eksempel som en tenkt professor i europeisk avfallsrett!

Sammen med EU-retten gjennom EØS-avtalen har utviklingen av den internasjonale miljøretten vært en avgjørende drivkraft bak den nasjonale rettsutviklingen. Siden 1972 har vi fått en rekke

omfattende regionale og globale traktater som medfører forpliktelser og setter rammer for norsk miljørett og miljøpolitikk. Norge – både gjennom ledelse og fagfolk i Miljøverndepartementet og dets underliggende etater - har absolutt bidratt til den-

ne internasjonale utviklingen, helt fra arbeidet med de regionale konvensjonene om luftforurensning og havforurensning på 1970-tallet. Dette er det all grunn til å fremheve når departementet nå fyller 50 år.

Forurensningslovens avveining mot andre hensyn åpner for eksempel for at miljøvernmyndighetene kan tillate deponering av 5 millioner tonn gruveslam i Førdefjorden hvert år i 50 år – selv om Førdefjorden både er en nasjonal laksefjord og et viktig gytefelt for kysttorsk. Illustrasjon: Vegard Aarseth.

En festning uten kanoner

Brundtlandkommisjonens rapport «Vår felles framtid» lanserte begrepet bærekraftig utvikling og var en stimulans for arbeidet med å sikre jordas miljø og utvikling.

Rapporten la grunnlaget for den store FN-konferansen i Rio de Janeiro i 1992 som vedtok klimakonvensjonen og biodiversitetskonvensjonen. I stortingsmeldingen om Norges oppfølging av rapporten (St.meld. nr. 49 (1988-89)) ville regjeringen at miljøvern skulle integreres i de andre sektorene og ikke lenger bare være en særinteresse. En vakker tanke! Samtidig fortsatte delegering av myndighet til fylker og kommuner. Men hvordan skulle Miljøverndepartementet (MD) sikre at miljømålene ble nådd?

MD holdt til inn under Akershus festning. Departementet beholdt festningen, men de viktigste kanonene for å nå målene ble overlatt til andre departementer og til kommunene. Bare saluttkanoner sto igjen. MD (nå Klima- og miljødepartementet (KLD)) har stelt seg slik at andre departementer og kommunene besitter de viktigste virkemidlene for å nå målene i natur- og miljøpolitikken, mens det er MD/KLD som bli stilt til ansvar for at målene ikke nås.

I de andre departementene og tilhørende direktorater har natur- og miljøvern blitt en særinteresse som i liten grad vurderes som viktigere enn å nå næringspolitiske mål, enten det gjelder skogbruk, jordbruk, samferdsel eller olje- og energispørsmål. Kommunene har fått ansvar for arealforvaltningen med blant annet hyttebygging, snøskuterkjøring og bygging i strandsonen. I kommunestyrene sitter ofte grunneiere med klare egeninteresser. Summen av mange beslutninger i kommunene er ingen god nasjonal natur- og miljøvernpolitikk.

Innen arealforvaltning kunne MD ha et overoppsyn ved at statlige etater på fylkesnivå kunne ha innsigelser, og da ble saken avgjort i departementet. Men etter at planavdelingen ble overført til Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) mistet MD mye av muligheten for å sikre at arealforvaltningen i kommunene var i tråd med rikspolitiske retningslinjer. Dette ble forverret etter at statsforvalterne fikk beskjed om at antall innsigelser skulle reduseres til et minimum. Nå åpner noen politiske partier for å fjerne plikten til

å etterforske tidligere brudd på strandplanloven. Rikspolitiske retningslinjer blir bare velmenende råd. Hvis slik retningslinjer skal bli et slagkraftig virkemiddel må de gjøres mer målbare, de må følges opp med revisjoner og det må ha konsekvenser å gjøre beslutninger som er i strid med retningslinjene.

MD gjorde et hederlig forsøk på å bedre miljøkompetansen i kommunene gjennom «Miljøvern i kommunene» reformen. MD betalte kommunene for en stilling som miljøvernrådsgiver. Dessverre

Norges femte miljøvernminister, 1974-1979, Gro Harlem Brundtland, satte spor etter seg med en rekke verneområder, bl.a. Hardangervidda nasjonalpark. Som leder for Verdenskommisjonen for miljø og utvikling (Brundtlandkommisjonen) la hun frem rapporten «Vår felles fremtid» i 1987. Foto: Stortinget

opplevde miljøvernrådgiverne i mange kommuner at de i stor grad ble satt til oppgaver for å utvikle næringslivet i stedet for miljøvern. Men verre var det at da kommunene skulle overta finansieringen av stillingene fra MD, ble de fleste av stillingene fjernet.

Forurensingsloven er en sterk lov. Forurensing er forbudt, med mindre forurenser har tillatelse. Her ble det et unntak. MD beholdt forurensingsloven som virkemiddel i stedet for at Næringsdepartementet skulle få ansvar for å hindre forurensning fra næringslivet. På slutten av 1980-tallet og begynnelsen på 1990-tallet satte miljøvernmyndighetene strenge krav til utslipp fra industrien. Resultatet ble at store punktutslipp fra industrien ble nærmest borte som et miljøproblem.

Dette illustrerer en forskjell på forurensing og naturforvaltning. Naturforvaltningen har aldri hatt et så sterkt virkemiddel som forurensingsloven. Miljøvernmyndighetene har i stor grad vært en høringsinstans. Verneplanen for vassdrag ligger i Olje- og energidepartementet, mens vedtak om verneområder tross alt ligger i MD/KLD. Naturm-

angfoldloven er i stor grad en fullmaktslov. Innen naturmangfold er det ikke lett å definere målbare indikatorer som for forurensing. Derfor er det vanskeligere å stille målbare krav som skal oppnås.

Antall rødlistearter er tallfestet, og det skulle være mulig å stille krav om at antall rødlistearter blir redusert. Her er undersøkelsene mangelfulle, både når det gjelder skog og vassdrag. Både i Gjen-gedalsvassdraget og i Øystesevassdraget måtte Naturvernforbundet selv engasjere eksperter på karlegging av biologiske verdier for å dokumentere at antall rødlistearter for de planlagte vannkraftverkene var langt høyere enn utbyggerens konsulent hadde funnet. Det ble nei til utbygging av begge disse vassdragene, og Øystesevassdraget ble også varig vernet mot kraftutbygging.

I departementene, også i MD/KLD, råder det en forsiktighetskultur der «ikke gjøre feil» og «lang og tro tjeneste» belønnes. Å være reaktiv i stedet for proaktiv er en konsekvens av dette. Dette er blitt tydeligere etter hvert som EUs forordninger og direktiver strømmer inn og skal inn i norsk lov. Selv om det er anledning til å gi strengere miljøkrav enn det som er felles krav i direktivene, brukes denne muligheten i liten grad. Norsk næringsliv har fått gjennomslag for at like konkurransevilkår er viktigst. Den reaktive rollen er et hinder for å utvikle virkemidler som kan gjøre at KLD får en overordnet rolle for å nå natur- og miljømålene.

Finansdepartementet har en overordnet rolle gjennom å styre de andre departementene gjennom statsbudsjettet. Hvordan kan KLD sikre seg en tilsvarende rolle innen natur- og miljøforvaltning?

Det kan være noe å lære av næringslivet. Norsk Hydro var tidlige ute med å organisere sitt miljøvernarbeid. Ansvaret for å nå miljømålene ble gjort til et linjeansvar som lederne av divisjonene ble målt på. Konsernet fikk utarbeidet regelverk og prosedyrer, og disse ble fulgt opp av miljørevisjoner på hver enkelt fabrikk. Norsk Hydro filosofi var at miljøvernarbeidet skulle inn i hodene til hver enkelt ansatt, også operatørene som styrte prosessene. Verksdirektøren på Sunndal verk kunne rapportere at de aller fleste miljøforbedringene var gjennomført gjennom å inkludere hver enkelt ansatt.

Kanskje KLD også skulle la seg inspirere av Bhutan. I stedet for å måle bruttonasjonalprodukt (BNP) har Bhutan en brutto lykke indeks («Gross Happiness Index»), og det er en egen lykkekommisjon som vurderer i hvilken grad ulike store prosjekter vil bidra til å øke eller minske lykken til Bhutan befolkning. Kanskje ideen om et «Naturens overhus» skal vekkes til live?

Reformen Miljøvern i kommunene (MIK) ble startet og avsluttet i Thorbjørn Berntsens periode som miljøvernminister (1990-1997). I reformperioden 1992-1996 øremerket staten midler til miljøvernlederstillinger.

Foto: Stortinget

Miljøverndepartementet (nå Klima- og miljødepartementet) er 50 år

Men norsk natur er fortsatt truet

I 1972 ble verdens første miljøverndepartement opprettet – i Norge. Det ble født på en bølge av naturvernengasjement og håp. Her hjemme hadde vi året før fått vår første verneplan for vassdrag, og begrepet økopolitikk var lansert og debattert. To år i forveien hadde vi deltatt i feiringen av det europeiske naturvernåret, som skapte initiativer og optimisme over hele kontinentet. Samme året som departementet ble opprettet, gikk den aller første internasjonale miljøvernkonferansen av stabelen i Stockholm.

I dag, femti år senere, kan vi peke på flere positive resultater av departementets arbeid. En rekke internasjonale avtaler er undertegnet. Norsk industri har blitt holdt i et relativt strengt grep når det gjelder utslipp til vann og luft. En rekke vassdrag er sikret fritt løp fra kildene til havet, og om lag 17 prosent av kongeriket er vernet som nasjonalparker, landskapsvern-

områder og naturreservater. Men samtidig har negative krefter fortsatt å tære på norsk natur. Gjennom dispensasjoner og kortsiktig tenking har det foregått en bit-for-bit-utbygging langs strendene, i skogene og i fjellet. Presset på strandsonen er slett ikke over, selv om byggeforbudet i hundremetersonen fortsatt gjelder. Den 20. april i år kunne Klassekampen melde at den nyslåtte kommunalministeren Sigbjørn Gjelsvik ivrer for å løse opp dette forbudet i deler av landet. Friluftsansjoner, som blant annet skal ivareta allemannsretten langs kysten, er svært bekymret over ministerens utspill. Naturødeleggende vindkraft har allerede satt sitt preg på flere norske landskap, og et nytt, landsdekkende fremstøt er på vei. Det snakkes høyt i Stortinget om å bygge ut vernede vassdrag. Tiden er moden for å drøfte behovet for oppdaterte grep innen norsk naturvern.

Utsikt over den foreslåtte nasjonalparken i Østmarka. Et slikt vern av lavereliggende skog på Østlandet vil fylle en mangel både i nasjonalparksystemet og i skogvernet. Det er også et generelt behov for store verneområder med viktige økologiske funksjoner. Foto: Sigmund Hågvær

Respekt for naturens grunnleggende verdi

Energi er en begrenset ressurs. Men det er også intakt natur! Med sine økosystemtjenester, nesten fem tusen rødlistede arter, en rekke truede naturtyper – og med sin store verdi for folkehelsen – er naturen en verdifull men sårbar fellesarv. Organisasjonen «Motvind Norge» har utarbeidet en grundig rapport: «Energipolitikk på naturens premisser». Den konkluderer med at Norge kan fremskaffe nok strøm i fremtiden uten å ødelegge mer natur, og at enøk- og oppgraderingstiltak kan gi flere tusen nye arbeidsplasser. Dessverre har norske myndigheter valgt en naturødeleggende vindkraftutbygging i stedet for å realisere dette store potensialet i energisparing og energieffektivisering. Når heller ikke varige vernede vassdrag lenger er trygge, vitner dette om liten respekt for vår felles naturarv.

Mange presserende naturvernoppgaver

Vi må gjenopprette kommandostrukturen i miljøvernet. Planavdelingen bør flyttes tilbake fra Kommunaldepartementet til Klima- og miljødepartementet. Statsforvalterne må få tilbake full innsigelsesrett overfor kommunene og stoppe vettløs hyttebygging, nedbygging av strandsonen og annet som strider mot regionale og nasjonale interesser. Alle kommuner må få tilbake kompetente miljøledere, slik de hadde på 1990-tallet.

Det bør være forbud mot inngrep i våtmarker, som myrer og fjærområder. Dette er sårbare og viktige naturtyper. De lagrer karbon, hindrer flom, renser vann og er levested for mange arter. Omtrent halvparten av våre rødlistede fuglearter er knyttet til våtmarksmiljøer.

Kulturlandskapets mangfold blir stadig mer truet. BirdLife Norge har levert regjeringen en tiltaksplan for kulturlandskapets fugleliv, men situasjonen er kritisk også for andre grupper som høyere planter og pollinerende insekter. Tiltakene kunne egne seg som kommunale prosjekter med langsiktig statlig støtte. Her kan inngå restaurering av kulturlandskapets mosaikk ved å gjenskape dammer og åpne bekker, samt reetablere og skjøtte blomstereenger.

Skogvernet går med sneglefart og må forseres kraftig fra dagens 5 prosent til 10 prosent, som er Stortingets eget mål. Norge bør vurdere EUs anbefaling om plukkgrost i stedet for flatehogst. Det vil tjene både klimaet, biomangfoldet og rekreasjonsinteressene.

Flere arter bør få status som «prioriterte», og flere naturtyper som «utvalgte». Spesielt tilpassede redningsaksjoner bør utarbeides for hver art eller naturtype, og følges opp over tid.

Landskap er en viktig del av naturmangfoldet, men er et stebarn i norsk naturforvaltning. Særlig

landbasert vindindustri er ødeleggende for landskapsverdiene, langt ut over turbinenes plassering. I en gallup over «truede naturopplevelser» ble villmarksopplevelser i intakte landskap høyt rangert.

Lag store verneområder som tåler slitasje fra mennesker og naturlige prosesser som brann og stormfelling. Store naturområder har flere arter og større, levedyktige bestander. Det er de store verneområde som har størst sjanse for å bevare arts-mangfoldet over tid.

Bevar sammenhengende natur i bratt terreng, både i og utenfor verneområder. Et varmere klima tvinger mange arter ut på vandring for å «finne igjen» sitt klima. I Europa trekker mange arter nå nordover. Men en snarvei mot et kjøligere sted er oppover i høyden! Ved å bevare sammenhengende naturbelter, for eksempel langs vassdrag, vil arter kunne vandre oppover. Slike bratte vandringsleder kalles «biologiske krabbefelt», og selv langsomme arter kan redde seg på den måten.

Vi må sikre naturmangfoldet under vann: Norske korallrev, ålegrasenger, tareskoger, m.m. Gruveavfall skal ikke dumpes i våre fjorder.

Reparér skadet natur. Perioden 2021-2030 er FNs tiår for natur-restaurering. Her i Norge er dette aktuelt for eksempel i ulike våtmarker, skogsmiljøer og kulturlandskaper. Store verneområder kan «bygges» ved å slå ring rundt rester av viktig natur og restaurere områdene imellom.

En skjebnetime for norsk naturkapital

Aldri før har norsk natur vært så truet av inngrep. Nå er det virkelig tid for å tenke nytt og ta nye veivalg. Naturødeleggende vindkraft må stoppes, da andre løsninger finnes. Fremtidens samfunn vil være energigjerrig. Vi kan stoppe sløsingen av elektrisk energi, starte den smarte energieffektiviseringen og hegne om naturherlighetene. Vi kan ta vare på de viktige våtmarkene, de siste urskogene, og vår opplevelsesrike strandsonen. Vi kan stoppe den vettløse nedbyggingen av fjellskogen. Og vi kan lære oss å verdsette naturherlighetene på en ny måte. Naturkontakt benyttes i økende grad som terapi. Man snakker om friluftsliv på grønn resept: du skal ikke til apoteket, men komme deg ut på tur. Friluftsliv er det viktigste enkelttiltaket for å bedre folkehelsen. Vi må redde grønne lunger i bebyggelsen og forvalte nær-naturen omsorgsfullt. Under pandemien var det mange som «gjenoppdaget» naturens helbredende kraft – både fysisk og mentalt. Utlendinger kommer til Norge for å suge til seg noen av disse verdiene. Norge har en «naturkapital» som bør forvaltes med minst like stor omsorg som annen kapital – og i et enda lengre perspektiv.

Det ville vært et grønt skifte.

Den internasjonale myrdagen 2. juni – et lite skoleprosjekt

Lokallaget i Nannestad og Gjerdrum har arbeidet mye for å berge Bjørkemåsan i Nannestad – ei dyp høymyr på 325 dekar. Til tross for stort lokalt og regionalt engasjement, er mesteparten av myra nå ødelagt. Dette bekymrer oss. Ekspertene kan fortelle at ei myr lagrer mer CO₂ enn en regnskog av samme størrelse. Det biologiske mangfoldet er viktig.

Myrer kan forhindre flom og avrenning og dermed minske erosjonen i ravineområder, en landskapstype vi har mye av i Nannestad og Gjerdrum.

Kåre Homble har kartlagt de fleste myrene i Nannestad, kanskje alle. Med hans hjelp laget vi ei turløype med 5-6 poster knyttet til ei lokal myr. Postene ble satt ut ved myrer nær noen barneskoler. Vi la vekt på lokale forhold, og postene varierte noe fra skole til skole. Postene ble satt ut i juni og sto ute i et par uker.

Målet med myrløpa vår var å heve elevenes kunnskaper om myras betydning for det biologiske mangfoldet og om myr som en viktig faktor i klimakampen.

Før vi startet arbeidet, kontaktet vi skolene for å lodde interessen for prosjektet vårt. Skolene var interesserte, og ved Veståsen barneskole i Gjerdrum, der Sørensmyra ligger noen få minutters gange fra skolen, var de fleste elevene på mellomtrinnet ute i løypa.

Vi laget en enkel lærerveiledning med tips til før- og etter- aktiviteter for elevene. Vi forsøkte å knytte opplegget til læreplanen, og vi hadde med en liten samling med aktuelle lenker.

Vi oppfordrer gjerne andre til å gjøre tilsvarende – til å markere den internasjonale myrdagen 2. juni. Oppleggene er omtalt på lokallagets hjemmeside og i sosiale medier. Vi deler gjerne poster og lærerveiledning med flere. Ta kontakt med lederen i lokallaget – Todd Nore. Nettside: <https://naturvernforbundet.no/noa/nannestad-og-gjerdrum/>

Se også: Second World Peatlands Day - International Peatland Society. <https://peatlands.org/event/world-peatlands-day/>

Sørensmyra ved Veståsen skole i Gjerdrum. Foto: Inga Stener Olsen.

UTE PÅ TUR MED OSLOS BARN

«På tur i Oslos flotteste klasserom. 30 år med skolebarn i Oslomarka» av Håvard Pedersen er et skatte-kammer av en bok. Skogoppsynsleder Håvard Pedersen i Oslo kommune har i over 30 år hatt med tusenvis av barn ut på tur i naturen slik at de kan bli kjent med den. Over 52000 barn i forskjellige aldre har Pedersen tatt med ut i «Oslos flotteste klasserom», og latt dem føle, sanse, under seg over og lytte til forskjellige naturopplevelser. Mange gode historier har det blitt, både fortalt av Håvard til barna, og sagt av barna til hverandre, til læreren eller til Håvard selv. Slik blir det god lesning av, og mange små gullkorn av historier både til ettertanke og fornøyelse:

«Flere tredjeklassinger fra Kjelsås påsto at det var bjørn i Lillomarka, og da jeg benektet det, var kommentaren: «Joda. Lærer'n vår heter Bjørn, og er med oss i dag!»

Å komme seg ut i naturen, og bli kjent med den, har stor betydning for god fysisk og mental helse. Det å være i kontakt med og bli glad i naturen fra barndommen av gir gode naturvaner resten av livet. Jeg har selv hatt gleden av å være med på tur til Røverkollen med Håvard og NOA en varm sensommerdag, og husker barna som under turen ble engasjert, interesserte, stilte spørsmål og hoppet av glede underveis. Etter turen som ble avsluttet med et avkjølende bad dro fornøyde barn hjem etter en skogstur rik på opplevelser, blant dem en magisk historie om selveste huldra.

«En viktig del av turene var at barna skulle bli kjent med, og få et forhold til, sin egen nærskog.», skriver Håvard i boken. «Målet for meg var ikke at de skulle lære mest mulig, men derimot være en «døråpner» for å gi ungene et innblikk i de mulighetene som lå i marka for rekreasjon, læring og opplevelse.»

Håvard foretrakk selv skogen framfor klasserommet som barn, og ønsket å gi andre muligheten til å bytte ut stillesitting i klasserommet med skogen. Som turlleder for skoleklassene så han raskt at det å komme seg ut i naturen og kombinere undervisning med å bruke kroppen, skapte både stor mestring og

glede hos barna.

«De senere år har det vært sterkt fokus på nasjonale og internasjonale prøver og kunnskapsmål og en nedprioritering av uteundervisning. Med denne boka vil jeg slå et slag for den store betydningen uteskole har for barns læring, mestring og trivsel. Barn er ikke skapt for å sitte stille dag ut og dag inn. Hva er vel bedre enn at læring kan skje gjennom bevegelse i frisk luft?»

Boken som er full av informasjon om Oslomarka, turforslag og gode råd til alle foreldre, lærere og andre som skal ut på tur i skog og mark med barn anbefales på det varmeste.

Boken er utgitt av Bymiljøetaten og er gratis, enten via nedlastning av pdf. fra nettside eller henting av fysisk bok. Den kan også hentes gratis på NOAs kontor/Søndre Sandås ved Sognsvann.

Østensjøområdet miljøpark og Bogerudveien 15

Oslo er trolig den kommune i Norge med størst biologisk mangfold, og Østensjøområdet er blant byens aller fremste. Dette er byens viktigste utendørs klasserom der situasjonen fort kan bli en lærebok i hvordan man ikke skal behandle et verdifullt naturområde. Vern og god forvaltning er derfor av største betydning. Allerede nå er området i snaueste laget, og ytterligere inngrep og belastninger er derfor slett ikke tilrådelig. Dette gjelder ikke bare reservatet og miljøparken, men også tilstøtende grøntområder og korridorene der vi må få rørlagte bekker opp i dagen.

I tillegg vet vi at dagens årlig 250.000 besøkende representerer belastning og forstyrrelser dersom vi ikke finner gode måter å tilrettelegge for publikums bruk av området. Nedstengningen under pandemien, der folk søkte ut i nærmaturen, ga oss en pekepinn om hvorledes Østensjøområdet vil kunne bli brukt i fremtiden, dersom befolkningsveksten fortsetter. Vi registrerte omfattende slitasje, nye bålplasser, forsøpling og forstyrrelser. Alle er selvfølgelig velkomne, men vi må alle rett og slett lære oss å bruke området uten å forbruke det.

På denne bakgrunn er det urovekkende mange byggeprosjekter og andre tiltak som hver for seg, direkte eller indirekte, berører Østensjøvannet.

Dette er svært uheldig. Kommunen har laget en forvaltningsplan for området som tar for seg denne problemstillingen, og peker på at nye tiltak må underordne seg hensyn til naturen. Denne har til nå dessverre hatt liten eller ingen effekt.

Østensjøvannet Venner har i snart 40 år arbeidet for å ta vare på verdiene, men hvert år kommer det nye prosjekter som bit for bit forringer området. Biologer advarer og peker på arter som forsvinner eller står i fare for å forsvinne. Utbyggere har selvfølgelig begrenset sans for slike problemer når det gjelder deres egne prosjekter. Ansvarer er politisk, og både dagens og foregående politiske ledelse har lovet styrket vern og bedret forvaltning. Men i praksis er det alltid naturen som taper i møtet med ønsker om boligbygging, skoler, barnehager, idrettsanlegg, veier m.m. Dette må det bli en slutt på, man må tenke alternativt slik at utviklingen kan reverseres.

Østensjø skole er tatt ut av Miljøparken. På Manglerud førte skolesammenslåingen til ny bilvei inn i naturområdet. På Bogerud er det vedtatt å bygge blokker i skogkanten. En rekke andre prosjekter står i kø, Bogerud senter, Rustad skole, Skøyenåsen skole, Oppsal områderegulering, Oppsal sykehjem og Låveveien 70. Videre vil planene for Manglerudtunnelen medføre at viktige bufferområder forsvinner. På

toppen av dette kommer konsekvensene av utstrakt salting og avrenning fra veier, bruk av gummigranulat på kunstgressbaner og spredningen av fremmede arter. Det eneste lyspunktet de siste 6 årene er at utbygging av Eterfabrikken er satt på vent.

La oss se på ett eksempel, Bogerudveien 15, der det ligger en gammel lav institusjonsbygning. Denne var i offentlig eie, men ble solgt til boligspekulanter. Mens det for næringsbygg som Eterfabrikken og denne institusjonen var lite aktivitet som påvirket naturområdene, vil det med boligbygging bli en helt annen aktivitet. Slitasje og forstyrrelser i et til nå lite benyttet område vil over tid medføre at sky eller lite hardføre arter forsvinner.

Utbygger foreslo blokker, men Plan- og bygningssetaten kunne ikke anbefale dette. Østensjøvannets Venner kom med en rekke innsigelser som fikk tilslutning fra mange. Likevel valgte politikerne å overkjøre etaten og vedtok blokkbebyggelse. Saken viste også hvor håpløst det blir når man ikke en gang forholder seg til artskart, og observasjoner som er registrert i databasene. Alle funn i større un-

Oversiktsbilde, Østensjøvannet. Foto: Mads Lindahl.

Luftfoto mot Bogerudskogen, tett inntil skogen, mot høyre, er det planlagt to blokker. Foto: Mads Lindahl.

Buskskvett. Foto: Svein Walther Hiis.

dersøkelser er heller ikke lagt ut på artskart. Dette gir åpenbart et feil bilde av de faktiske forholdene. Selv rødlisten viser seg å være utilstrekkelig etter- som noen arter er så sjeldne at de enda ikke engang er vurdert i rødlistesammenheng. På Bogerud gjelder det bl.a. noen uvanlige insekter.

Avgjørelsen ble anket til Statsforvalteren, men man nådde ikke fram, så nå er det i praksis åpnet for «aktivitetssoner» med den belastning og trafikk det fører med seg i de siste områdene som har lite slitasjepreg rundt Østensjøvannet.

Det er imidlertid ikke for sent å redde det resterende biologiske mangfoldet i Østensjøområdet. Vi vil derfor fortsette å informere om verdiene som står på spill, og konsekvenser av foreslåtte tiltak. Men vi blir jo frustrert når politikerne ikke tar hensyn til våre innspill.

Fakta om Østensjøområdet miljøpark

Observerte arter		Rødlistearter	
Amfibier	5	Amfibier	2
Fisk	4	Fugler	75
Fugler	236	Insekter	42
Insekter	2000++	Lav	8
Lav	117	Karplanter	27
Karplanter	450	Pattedyr	6
Mose	95	Sopp	13
Pattedyr	22		
Sopp	318	Rødlistearter	173
		(2021)	

* Fugler, insekter og pattedyr er arter observert gjennom tidene. De øvrige er tall fra nyere tid. Antall fuglearter sett etter 1990 er 225. Noen få rødlistefunn er dessverre ikke validert ennå (sopp og insekter).

Kilder: Byggesaker i PBE, Artskart, Fuglerapport 2020 Bird-life oa, «Botaniske verneverdier i Østensjøvannet i Oslo» av Jan Wesenberg, Fylkesmannen 1995, «Insektsfaunaen ved Østensjøvannet» av Hansen & Falck 2000, «Lav og moser ved Østensjøvannet i Oslo», Bratli & Haugan 2012 og Rødlista 2021.

DIKT

Av Sigmund Hågvær

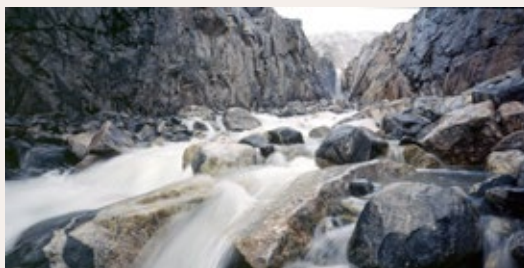
GI MEG EKE NORSK NATUR

Vis meg en ekte urskog som har fått være helt i fred.
Hvor innhule oldingetrær er bolig for ugle og mår.
Hvor rødlistearter florerer og har det godt.
Hvor jeg kan kjenne på tiden
som arbeider stille og jevnt.
Som i ti tusen år har fått lov
til å skape et naturdokument.

Vis meg en urørt myr
med hemmelige pollenlag.
Med tålmodige, vakre moser
som bygger og bygger
mer og mer torv
mens de dør helt nederst.

Vis meg et vassdrag
der vannet har strømmet fritt
siden isen slapp taket her nord.
Jeg vil følge vannets krokete ferd
fra kilde til hav
og bli venn med en elv.

Gi meg et fjell
som står støtt og tungt
med grunnfjell og fossiler i sin kropp.
Bare risset av vind og rennende vann.
Der alt som er vakkert er fjellet selv.
Hvor alt er ekte og intakt
og hvor min sporløse ferdsel
er min hilsen.

Dikt fra boka «Naturglede, økosorg og fremtids-
håp» utgitt av NOA. Tekst: Sigmund Hågvær.
Foto: Jørn Bøhmer Olsen.

Gjermund Andersen og Bjørn Faafeng utnevnt til æresmedlemmer

På årsmøtet 16. mars ble Gjermund Andersen og Bjørn Faafeng utnevnt til æresmedlemmer i NOA for sin langvarige innsats for naturvernet i NOA-sammenheng.

Vedtektenes § 3, nr. 4 fastsetter: "Medlemmer som har gjort en særlig fortjenestefull innsats for å fremme NOAs formål, kan utnevnes til æresmedlemmer i NOA av årsmøtet etter enstemmig innstilling av styret."

Gjermund Andersen

Med faglig bakgrunn som skogtekniker og agronom samt 5 års praksis som tømmerhogger hos Løvenskiold Vækerøe innledet Gjermund Andersen studier i økologi og geografi ved UIO i 1984. På denne tid ble Andersen engasjert til å jobbe en dag i uka med Marka-saken for NOA.

Høsten 1986 tok han initiativ til et stort Marka-seminar på Skullerudstua. Hovedaktørene i dette seminar sammen med engasjerte Marka-entusiaster dannet den første "Markagruppen" i NOA.

Andersens engasjement utviklet seg til ansettelse som daglig leder i 1986. Gjennom 35 år har Andersen vært den sentrale drivkraft i NOAs arbeid. Både som daglig leder og styreleder samt i tidsrommet 2015 - 2021 med begge oppgaver som sitt ansvarsområde. Som navet i NOAs arbeid gjennom disse 35 år har han oppnådd resultater av fundamental betydning for naturvernet, spesielt innen område skogforvaltning. Med fokus på behovet for biologisk kvalitetssikring av skognæringens egne utilstrekkelige registreringer ble prosjektet "Siste Sjanse" etablert. Aksjonen mot miljøskadelige flatehugster oppnådde omfattende medieoppmærksomhet med Skotjernfjellaksjonen som et alvorlig "skremmeskudd" for skognæringen.

Fredningssaker som Katnosa / Spålen og Oslo kommunes omlegging av skogforvaltningen er viktige NOA-seire med Andersen som sentral aktør. Eventyrskogprosjektet og gjennomslaget for Markaloven i 2009 med hjemmel for vern på grunn av "naturopplevelsverdier" hører med i samme kategori.

Utover skogengasjementet har NOA i Andersens tid drevet frem landskapsvernområde i Maridalen, fredning av Bygdøy som kulturlandskap og presentert Tanumplatået som kulturlandskap. Tanumsaken

har foreløpig ikke landet. Han har vært prosjektleder og pådriver for NOAs etablering av nytt administrasjonssted på Søndre Sandås ved Sognsvann.

Utover rollen som "navet" i NOA har Andersen som forfatter, skribent og fagbokforfatter bidratt sterkt til NOAs omdømme. Årets utgivelse "Nytt skogbruk" har gitt NOAs synspunkter på bærekraftig skogbruk et faglig fundament som har fått betydelig oppmerksomhet også innen skognæringen.

Gjermund Andersens brennende engasjement for naturvernet og NOA representerer et særdeles viktig kapittel i NOAs 108-årige historie. Andersen er fortsatt ikke utbrent, men er nå frikoblet fra administrative gjøremål. Dette gir ham mulighet til økt fokus på skogsaken hvor hans kompetanse er i særklasse!

Bjørn Faafeng

I nær 50 år har Bjørn Faafeng vært aktiv i naturvernarbeid. Som biologistudent ble han tidlig på 1970 tallet engasjert i snm (samarbeidsgruppene for natur- og miljøvern). Han deltok i en rekke protestaksjoner mot veibygging blandt annet ved Spålen, Vidvangen og Katnosa.

Gjennom markeringen av 20-årsjubileet for snm i 1989, som NOA arrangerte i samarbeid med Sigmund Kvaløy Sætreng, kom Faafeng i kontakt med NOA. Han ble valgt inn i styret i NOA i 10 år og har hatt verv som nestleder og styreleder.

Med sin solide biologikompetanse (ferskvannsbio-log i NIVA) og sterke engasjement for Markavern har Faafeng gjennom mer enn 30 år hatt en sentral rolle i NOAs viktigste prosjekter. Kartlegging av miljøverdier i skog og utvikling av eventyrskogbegrepet banet vei for begrepsbruken vi finner igjen i Markaloven.

Faafeng har i hele sin aktive tid i NOA fulgt opp Markagruppas arbeid. I 2014 tok han over som leder. Markagrappa har utviklet seg til å bli NOAs viktigste arbeidsgruppe med omfattende feltarbeid og månedlige møter. En viktig vaktbikkje for vern av Markas umistelige verdier.

Faafengs møteledelse og grundige referater har gitt NOA en verdifull dokumentasjon for det omfattende arbeid som gjennomføres i organisasjonens regi.

Da NOA etter avtale med Oslo kommune overtok driften av Frønsvollen i 2006 ble Faafeng med i driftsstyret. I tillegg til omfattende dugnadsinnsats og årlig styring av fuglekasseprosjektet har Faafeng fulgt opp Frønsvollens informasjonsprofil. Med sin solide

formidlingskompetanse er han den perfekte NOA-representant når våre prosjekter og visjoner for Marka skal formidles til såvel turgjengere som internasjonale studentgrupper.

Utover disse omfattende gjøremål har Bjørn Faafeng i tillegg vært en viktig støttespiller for NOAs sekretariat i mer enn 30 år.

NOA gratulerer og takker stort for innsatsen!

På årsmøtet 16. mars ble Gjermond Andersen og Bjørn Faafeng utnevnt til æresmedlemmer i NOA.

PÅ NOAS ÅRSMØTE 16. MARS 2022 BLE FØLGENDE STYRE VALGT

Leder: Nikolai Norman **Styremedlemmer:** Sigmund Hågvær, Randi Wilhelmsen (ikke på valg), Espen Ulvin (ikke på valg), Georg Reiss. **Varamedlemmer:** Rebekka Sandøy Haldorsen (ny, administrativ leder Naturvernforbundet i Ås), Paulina Natalia Dudzinska (gjenvalg), Aurora Kobernus (gjenvalg), Hanna Haanes (ny, styremedlem Naturvernforbundet i Nittedal), Karina Sætersdal Nilssen (ny, leder Naturvernforbundet i Oslo Nord).

Mat fra naturen: Velsmakende brennesle

Neslesuppe om våren er en gammel og velsmakende tradisjon. Våre forfedre har plukket brennesle til mat til alle tider, og den var et kjærkomment næringsrikt tilskudd i kosten om våren etter en lang vinter. Det er funnet neslegrøt i arkeologiske utgravninger fra bronsealderen i England. I Osebergskipet fra ca. 815 e.Kr. ble det funnet frø fra brennesle blant nyttevekstfrøene, noe som viser at brennesle også var en nyttig vekst i vikingtiden. Brennesle er full av viktige næringsstoffer som b- og c- vitaminer, og opp til 20% mineraler (bla. a. jern, kalium, kalsium og magnesium). Brennesle kan plukkes hele sesongen, mange oppskrifter nevner kun toppskuddene, men både nye og eldre blader kan brukes.

Stor- og smånesle (urtica dioica) finnes over hele landet, i skog og mark. I Norge har vi to sorter, stor- og smånesle. Smånesle er ettårig, sjeldnere, blir mye mindre (blir ca. 30 cm høy). Plukketips: Mange kvier seg for å plukke brennesle på grunn av brennhårene. Det problemet løser du raskt ved å bruke hansker, for eksempel tynne hagehansker. Foto: Ingunn Lund-Vang.

Til serveringen:

Neslesuppen smaker veldig godt sammen med kokte egg. Kok egg, del dem i to og legg dem oppi suppen på tallerken. En rømmekladd gjør seg også i suppen. Noen liker å strø parmesanost over suppen, eller tilsette litt hakket gressløk eller purreløk som gir ekstra smak. Prøv gjerne kombinasjonen brenneslesuppe med rømme og hakket gressløk. Bruk av det du har i kjøleskapet. Brød og hvitløksbrød dypet i suppen smaker godt og metter.

Selskapstips: På denne tiden er årets modne spekeskinker å finne i butikkene, og litt spekeskinke skåret i strimler smaker nydelig i neslesuppen og gjør måltidet feststemt. Du kan også dekorere suppen med spiselige blomster eller persille før servering. Fin som forrett i selskap, tilsett da gjerne 1 dl. hvitvin i suppen under koking.

Smaken av vår. Neslesuppe er utrolig godt både med og uten tilbehør, og her kan du tilsette mye forskjellig. Bruk fantasien! Foto: Pixabay.

Oppskrift brenneslesuppe:

1 liter friske nesleskudd og/eller blader.
6 dl vann, gjerne iblandet litt buljong av grønnsaker eller kylling, eller kjøttkraft.
For ekstra smak bruk litt fersk hakket vårløk, ramsløk eller sjalottløk.
1 dl fløte (kan erstattes med creme fraiche som gir nydelig kremet konsistens)
50 gram smør (bruk ekte smør)
3 ss hvetemel
Salt og pepper

Skyll brenneslen først, og ha den i en kjele med kokende vann. Kok i ca. 2 min, og legg dem deretter rett over i kaldt vann i et par minutter. Dette er forvelling av neslene som gjør at bladene ikke vil brenne mer. Neslebladene kan etterpå finhakkes med en stavmikser. Finhakk løken og surr den i smør. Ha oppi brenneslen, og tilsett deretter mel, og spe med vannet/kraften. Gi suppen et oppkok. Smak til med salt og pepper. Du kan bruke stavmikser for å få glattere konsistens på suppen.

Skadebever

”Og så skal det felles to skadebevere”, sa formannen i vellet i Østmarka. Skadebever? En bever med tre bein? En bever med brukken hale? (ille nok), men enda verre, med ødelagte tenner?

Mitt forhold til bevere har i grunnen alltid vært positivt. Hyggelige dyr, tar seg en liten tur på dagtid, men jobber mest om natta. Plasker i vannet med halen for å varsle andre om inntog av fiendtlige fartøyer som for eksempel kanoer. Snekkere og ingeniører av yrke (beverhytter) og (beverdammer), de må jo ha litt lys i hytta i mørketida. Vegetarianere og stort sett frelde mot andre dyr, så lenge de får jobbe i fred. Og det kan vel dokumenteres at ingen folk er blitt angrepet av (slag)bevere. (Hvorfor skal vi forresten alltid vurdere dyr ut fra menneskets synsvinkel? Bortsett fra Mikkel Fønhus!)

Denne høsten skulle jeg få en ny hyttenabo. En sliten gammel beverhytte var lagt ut til salg. Den gikk nok litt under takst, for modernisering måtte påregnes. De nye eierne fant seg fort til rette i området og satte i gang med oppussingen. Utvendig panel ble fort skiftet ut. Men hvor fikk de materialene fra? Fra Byggmakker? Nei, fra naboeiendommen, som tilfeldigvis var min. Hver gang jeg kom til hytta, lå 3-4 trær strødd rundt omkring (uten fellingstillatelse). Jeg er veldig glad i trær og (heldigvis for beveren) også i dyr.

”Ligger ikke bevere i dvale om vinteren?”, spurte Ellen. ”Ikke skadebevere”, svarte jeg. ”Det har de ikke tid til”. Nå forsto jeg hva en skadebever er. Det er en

bever som går løs på dine egne trær (uten et snev av respekt for den private eiendomsretten). Først går alle løvtrærne i bakken, når det er slutt, drar han enten over til naboen eller tar bartrærne (som en vegetarianer som har spist opp alle gulrøttene og det er bare pølser igjen).

”Ja, men du får vel en del ved”, sa min alltid optimistiske hyttenabo. Men skadebeveren driver ikke veldedighet, den feller, barker og kvister trærne, men kapper og kløyver ikke og leverer ikke veden ferdig på døra. Dessuten flyter en del trær rundt midtjords og noen ligger på bønn. Skadebevere jobber mest nattskift (de vil ikke bli tatt på fersken). Så når jeg ankommer hytta, ligger synderen i sin søteste og uskyldigste søvn i beverhytta.

En skadebever blir tydeligvis aldri mettet på trær, lystfeller. Etter at tomte er ribba for trær, lar han den siste store bjørka med millimeters presisjon falle, så den kløyver hytta i to (som prikken over i en!) Først da er jobben gjort og han kan ta naboeiendommen.

Skal man ta opp kampen? (Det blir et slag i mørket). Skal man tilby forlik, før det er for seint? Eller skal man vente på at ulven tar jobben? Skadebever er vel ikke akkurat favorittretten til ulven (hvis det er noen ulver igjen), men det kan vel være en forrett til elgbiffen. Så får en bare håpe på at halen ligger igjen, så en kan innby slekt og venner til en festaften med skadebeverhalesuppe...

Bilde av nabohytta (med liggende panel). Foto: Ragnar Thoen.

SETT OG SAKSET
av Ingunn Lund-Vang

Rekordstor skog- planting i Norge

Skogplantingen i Norge har hatt en jevn økning de siste ti åra, fra om lag 25 millioner planter i 2012 til planlagt 45 millioner planter i år. – En aktiv skogpolitikk er en jordnær, konkret og billig klimaløsning, samtidig som skogen gir oss energi og fornybart råstoff, sier landbruks- og matminister Sandra Borch. Landets skogplanteskoler har i disse dager om lag 35 millioner skogplanter klare for utplantning før sommeren. Ytterligere 10 millioner planter forventes å bli satt ut i høstsesongen, slik at det totalt forventes plantet 45 millioner trær i 2022.

Kilde: regjeringen.no,
publisert 10.05.2022.

Forventer store klimautfordringer i norsk skog

Ekstremvær, skadedyr og sykdom forventes å endre norsk skog vesentlig. Å sikre en variert skog kan gjøre den mer robust, ifølge ny rapport.

– Varmere klima kan gi økt vekst og større opptak av CO₂ i skogen. Men andre effekter av klimaendringer kan gjøre at skogens evne til å ta opp CO₂ og levere tømmer svekkes. Klimaendringene vil også medføre betydelig risiko for tap av naturmangfold, sier direktør i Miljødirektoratet, Ellen Hambro. Det viser en ny rapport som Viten-skapskomiteen fra mat

Stubbesitter

TID FOR MOLL

I disse tider hvor det nok en gang brenner i Europa, ser jeg igjen for meg den sønderbombede tyske katedralen nær grensen til Tsjekkia – Frauenkirche i Dresden – bombet i februar 1945 av Royal Air Force – i et av mange bombetokt over Tyskland for å få en endelig slutt på den krigen.

Første gang jeg så katedralen var som tenåring en gang i 1950-årene. Taket var borte, og vinduene knust, men mye av veggene sto svartbrente igjen. Jeg kunne se at det hadde vært en praktfull bygning. Utenfor lå mange av de steinene som var sprengt bort, pent sortert og nummerert. Men midt inne i kirkeruinen hadde det vokst opp et ganske svært lønnetre! Det bildet har fulgt meg i mange år – med assosiasjoner til naturens gang, at vår tid er begrenset, at naturen tar alt tilbake, etc.

Den neste gangen jeg så katedralen, var jeg der som godt voksen. Tyskland hadde gjenvunnet sin velstand, eller

brakt den til nye høyder, kirken var behørig restaurert og strålende vakker. Men lønnetreet manglet. Så fast satt det bildet seg hos meg, at jeg savnet det treet. Og det satt seg dermed enda fastere.

Da var det jeg så for meg treet midt i katedralruinen som et bilde på vår kultur: Naturen i kombinasjon med det ypperste av teknikk, byggekunst og «åndelige visjoner»! Tenk om noen malere som Vebjørn Sand eller Birger Ledang kunne gjenskape dette på lerretet!

...

Jeg er igjen på nærtur i skogen – etter at glattisen smeltet bort – med min kjære hundevenn Leika. For å forbli i moll, hun er oppkalt etter Lajka, den stakkars løshunden fra Moskvas bakgater, som med utsøkt ufølsomhet ble sendt i satellitt ut i verdensrommet til en ensom død for noen målingers skyld.

Vi hører av.

KreativStrek/Sundhell

FLERKULTURELL FRILUFTSFEST

Torsdag 09. juni arrangeres FLERKULTURELL FRILUFTSFEST på Sognsvann fra kl. 09-15.

Vi trenger frivillige som kan hjelpe NOA og bemanne en stand. Vi skal vise frem naturutstillingen vår, en eventyrsti ved Sognsvann og spiselige ville vekster, i tillegg til å snakke om hvorfor det er viktig å ta vare på naturen og hvordan man kan bidra til å ta vare på naturen. Har du tid en time eller to, er det til stor hjelp for oss. Si ifra til Maria Andersen: maria@noa.no

Kurs for frivillige

Vi vil også arrangere et kurs for frivillige i bruk av naturutstillingskassene og hva man kan gjøre på arrangementer for Naturvernforbundet onsdag 08.06 kl. 18-20. Har du lyst til å bli bedre kjent med Naturvernforbundets arbeid og særlig naturutstillingen? Kanskje du bare vil bli kjent med flere som jobber for naturvern. Bli med da vel! Påmelding til maria@noa.no Det vil bli servert noe spiselig.

LOKALLAG I NOA

Send rettelser til noa@noa.no

NATURVERNFORBUNDET I ASKER

Kontaktperson: Jan Häusler, 982 99 667, asker@noa.no

NATURVERNFORBUNDET I BÆRUM

Kontaktperson: Kari Balke Øiseth, 905 18 537, baerum@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET I GRORUDDALEN

Kontaktperson: Helge Braathen, 992 28 966, groruddalen@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET PÅ JEVNAKER

Kontaktperson: Jan Wilhelm Holst, 959 38 698, janwholst@hotmail.no

NATURVERNFORBUNDET I LILLESTRØM

Kontaktperson: Sverre Solberg, 959 98 790, lillestrom@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET I LØRENSKOG

Kontaktperson: Tom Clark, 977 10 561, lorenskog@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET I NANNESTAD/GJERDRUM

Kontaktperson: Todd Nore, 932 31 716, todd_nore@hotmail.com

NATURVERNFORBUNDET I NES

Kontaktperson: Karin Olsen, 419 20 615, nes@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET PÅ NESODDEN

Kontaktperson: Peter Schjølberg, 908 46 613, peterschjo@gmail.com

NATURVERNFORBUNDET I NITTEDAL

Kontaktperson: Hiltrud Hemmersbach, 67 07 95 44, nittedal@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET I NORDRE FOLLO

Kontaktperson: Bjørn Gunnar Ganger, nordrefollo@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET I OSLO NORD

Kontaktperson: Karina Sætersdal Nilssen, oslonord@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET I OSLO SØR

Kontaktperson: Ingvild Melvær Hanssen, oslosor@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET I OSLO VEST

Kontaktperson: Colin Murphy, 481 43 588, oslovest@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET I OSLO ØST

Kontaktperson: Torgeir Vestre, 417 58 650, osloost@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET I ÅS

Kontaktperson: Rebekka Sundøy Haldorsen (administrativ leder)
og Pernille Frithheim (politisk leder), aas-nnv@naturvernforbundet.no

NATURVERNSTUDENTENE I OSLO

Kontaktperson: Lukas Neuenschwander, 465 35 445, natstudoslo@gmail.com

NATURVERNSTUDENTENE NMBU

Kontaktperson: Ragnhild Klungtveit, 452 46 716, naturvern@nmbu.no

KONTAKTPERSONER I REGIONER UTEN LOKALLAG

ENEBAKK Kontaktperson: Kjell Arild Ødegård, 473 82 810

AURSKOG-HØLAND Kontaktperson: Yvonne Ødegaard, 477 12 456, yvonneodegaard@gmail.com

KONTAKTPERSONER NATUR OG UNGDOM

KNUST OSLO Kontaktperson: Hilja Løvvik, 480 49 390, hilja2106@gmail.com

OSLO NATUR OG UNGDOM Kontaktperson: Aurora Gozzi Tobiassen, 406 43 348, aurorat@nu.no

VIKEN NATUR OG UNGDOM Kontaktperson: Eira Haugbro, 476 15 898, eirah@nu.no

KONTAKTPERSONER I NOAs TEMALAG

Byøkologisk arbeidsgruppe: Celine Motzfeldt Loades, celine_loades@hotmail.com

Fjordgruppa: Jan Magnusson, jamagnu@online.no

Frønsvollen: Jens Martin Bertheussen, fv@noa.no

Markagruppa: Bjørn Faafeng, bjanfa@gmail.com

SETT OG SAKSET

av Ingunn Lund-Vang

og miljø har utarbeidet på oppdrag fra Miljødirektoratet. Rapporten viser at vi allerede i dette århundret vil kunne oppleve uventede og brå konsekvenser for blant annet tømmerproduksjon, skogens evne til å ta opp og lagre karbon og at arter kan få problemer med å finne nye områder i skogen hvor de kan overleve.

Sakset fra Miljødirektoratet, publisert 29.04.2022.

Sjeldne bier er viktige for blomsternangfoldet

Forsker Dylan Simpson ved Rutgers University i USA og samarbeidspartnere hans undersøkte alle plantene og biene i forskjellige områder, for å finne ut betydningen av hver bieart. De ønsket å finne svar på et viktig spørsmål: Hvor mange biearter er nødvendige for å pollinere alle plantene i en eng? Forskerne fulgte med på over 180 biearter og 130 forskjellige planter, og registrerte nesten 22.000 blomsterbesøk av bier. Resultatene viste at alle biene besøkte ikke alle blomstene. Noen blomster fikk bare besøk av noen få biearter. Og ofte var det sjeldne biearter som besøkte blomster som få andre var interessert i. Forsvinner de sjeldne biene, vil disse blomstene få problemer med å bli pollinert.

Lest på ung.forskning.no v/Ingrid Spilde, 19.4.2022.

NY BOK

ARTSMANGFOLD I SKOG

– en håndbok om signalarter på Østlandet

Har du lurt på hvilke naturverdier som finnes i skogen du går i? Nå finnes arts kunnskapen du trenger for å finne svar – klar for å puttes i tusekken.

Boka du må skaffe deg og pakke med på neste skogtur heter «Artsmangfold i skog – en håndbok om signalarter på Østlandet». Kunnskapen er samlet mellom to permer av Sabima, Naturvernforbundet i Oslo og Akershus og Biofokus. Alle som er nysgjerrige på livet i skogene de ferdes i på Østlandet, vil ha stor nytte av boka.

Boka trengs for å heve kunnskapen om skog

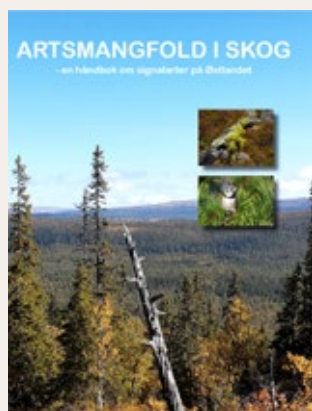
Norske skoger er viktige levesteder for et stort antall arter, og halvparten av de trua artene i Norge lever i skog. Men vi vet for lite om hvor vi har skoger som er særlig artsrike og viktige for naturmangfoldet å ta vare på. For å kunne drive god forvaltning av skogen, trenger vi mer kunnskap om hvor naturverdiene befinner seg.

Det var også motivasjonen for å lage en felthåndbok om signalarter i skog. Tar man med boka i felt, kan man ved å lære seg å gjenkjenne ulike signalarter finne ut hvilken type skog man befinner seg i, og om den er særlig verdifull.

Selv i en tid der det meste kan finnes digitalt, er det god bruk for en bok, mener medforfatter Erik Kagge, biolog i NOA:

– Det finnes utrolig mye hjelp på nett. Internett er et godt hjelpemiddel, men samtidig kreves det mye egenstudie for å virkelig lære seg arter. Man må bruke mye tid på å lese, lete og bestemme arter selv. Da er det innmari god hjelp å ha ei håndbok som gir beskrivelser av skoglevende arter og hvilke arter de kan forveksles med, sier Kagge.

Da gjenstår det bare å si velkommen inn i gammel-skogen og riktig god artsjakt!

Felthåndboka kan kjøpes i NOA-butikken (naturvernforbundet.no/noa-butikken/category4156.html) og Sabimas nettbutikk, eller kom innom NOAs kontor på Søndre Sandås ved Sognavann.

Naturvernforbundet
i Oslo og Akershus